

SYLLABUS (I ciklus studija)

Odsjek	ROMANISTIKA				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Latinska historijska gramatika I				
Šifra/kod	FIL LAT 298	Status (obvezni ili izborni)	obvezni	ECTS	2
Ciklus studija	I.	Semestar	4.	NPP 2025./2026.	
				Studijska godina	2026./2027. 2027./2028. 2028./2029.
Preduvjet za upis kolegija/ nastavnog predmeta	Nema.				
Jezik izvođenja nastave	Hrvatski, latinski.				
Nastavnik/ca	Ime i prezime	Doc. dr. Dijana Beljan Šehić			
	Kontakt podaci	Kabinet: 219 E-mail: dibeljan@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-100	Termin konzultacija	Prema rasporedu.	
Suradnik/ca	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konzultacija	Prema rasporedu.	
Tjedni broj kontakt sati	2 (Predavanja 2)				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Podjela indoevropskih jezika. Historijska fonetika i fonologija latinskog jezika; rekonstrukcija glasova.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Cilj je kolegija upoznati studente s komparativnohistorijskim razvojem glasovnog sustava latinskog jezika iz indoevropske perspektive, pružajući im jasan uvid u procese tranzicije iz prajezika u klasični latinitet. Nastava je usmjerena na izlaganje osnovnih teorijskih koncepata fonetike i fonologije kroz trojni model praćenja odraza , u kojemu studenti paralelno prate evoluciju istih korijena u latinskom i grčkom (<i>kentum</i> grana) te južnoslavenskim jezicima (<i>satem</i> grana). Pored usvajanja teorijskih glasovnih zakona, fundamentalni pedagoški cilj kolegija jest iskoristiti historijsku gramatiku kao funkcionalni alat za dubinsko razumijevanje i utvrđivanje latinske morfologije (poput alternacija u osnovama deklinacija i konjugacija). Na taj se način studenti osposobljavaju za samostalan rad na referentnoj literaturi (Sihler), etimološku analizu bazičnog latinskog vokabulara te interpretaciju najstarijih epigrafskih spomenika drevne Italije.				
SDG (cilj održivog razvoja)	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje SDG 5 – Rodna ravnopravnost				
Ishodi učenja	- Navesti indoevropske jezične skupine - Prepoznati odraze indoevropskih vokala i konsonanata u latinskom - Interpretirati najstarije epigrafske spomenike latinskog jezika - Primijeniti saznanja historijske gramatike u tumačenju osnovnih oblika i latinskog vokabulara u nastavnome radu.				

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Tjedan	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Podjela indoevropskih jezika i pojam prajezika . Pojam rekonstrukcije i komparativnohistorijske metode. Grčki i latinski kao <i>kentum</i> jezici naspram južnoslavenskih srodnika
2.	Indoevropski i neindoevropski jezici drevne Italije. Izvori za proučavanje povijesti latinskoga jezika, Najstariji spomenici latinskoga jezika.
3.	Razvoj indoevropskih vokala u latinskom. Sustav dugih i kratkih vokala u latinskom, grčkom i praslavenskom.
4.	Razvoj vokala ovisno o poziciji u riječi (I. dio). Utjecaj otvorenosti/zatvorenosti sloga. Vokalsko slabljenje u nutrašnjim slogovima.
5.	Razvoj vokala ovisno o poziciji u riječi (II. dio). Promjene vokala ispred specifičnih konsonantskih skupina i razvoj vokala u završnom slogu.
6.	Razvoj indoevropskih diftonga . Monoftongizacija u latinskom naspram očuvanja u grčkome. Prijevoj (uvodno).
7.	Apokopa. Lachmannov zakon. Jampsko pokraćivanje.
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Konsonantizam: zvučni i bezzvučni okluzivi.
10.	Konsonantizam: podjela konsonanata. IE palatali : osnovna razlika latinskog/grčkog <i>centum</i> (velari) i južnoslavenskog jezika (satem – sibilanti) .
11.	Čisti velari i labiovelari. Zadržavanje labijalnog elementa u latinskome, razvoj u grčkome i delabijalizacija u slavenskom.
12.	Zvučne aspirate: razvoj po granama. Latinske bezzvučne aspirate na početku riječi / zvučni okluzivi na kraju riječi; bezzvučne aspirate u grčkom i gubljenje aspiracije u južnoslavenskome.
13.	Ostali konsonanti i sibilant s. Labijali, dentali i sonanti. Poseban osvrt na rotacizam u latinskom naspram grčkoga: <i>spiritus asper</i> . Slavenski RUKI zakon.
14.	Specifične glasovne promjene u latinskom jeziku: kraćenje i duljenje vokala. Jampsko kraćenje. Naknadno duljenje uslijed gubitka konsonanta.
15.	Sinkopa. Apokopa. Elizije i sinalefe. Prijevoj i Samprasārana.
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanja, ppt, rasprava, samostalni rad na tekstu.															
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata tijekom semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	Praćenje rada studenata provodi se dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja tijekom semestra, kao i na završnom ispitu prema sljedećim elementima praćenja (odnosi se na redovne i izvanredne studente): <table><tr><th>R. br.</th><th>Elementi praćenja</th><th>Broj bodova / Udjel u ocjeni (%)</th></tr><tr><td>1.</td><td>Nazočnost i aktivnost na nastavi</td><td>10%</td></tr><tr><td>2.</td><td>Pismena provjera znanja</td><td>40%</td></tr><tr><td>3.</td><td>Završni (usmeni) ispit</td><td>50%</td></tr><tr><td colspan="2"></td><td>Ukupno: 100 bodova / 100%</td></tr></table> Nazočnost i aktivnost na nastavi: Prati se redovito pohađanje predavanja i aktivno sudjelovanje u raspravama te analiza primjera na nastavi. Pismena provjera znanja: Obuhvaća gradivo od 1. do 7. tjedna (Uvodni pojmovi, sustav IE vokala, pozicijski vokalizam, apofonija, sustav diftonga, apokopa, Lachmannov zakon i jampsko pokraćivanje). Završni usmeni ispit: Obuhvaća cjeloviti konsonantski sustav (okluzivi, palatali, labiovelari, zvučne aspirate, rotacizam, RUKI zakon) te specifične i kombinirane glasovne promjene (prijevoj/ablaut, samprasārana, sinkopa, elizija, naknadno duljenje). Na usmenom se ispitu provjerava suštinsko razumijevanje evolucije riječi na konkretnim primjerima iz Sihlera.	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova / Udjel u ocjeni (%)	1.	Nazočnost i aktivnost na nastavi	10%	2.	Pismena provjera znanja	40%	3.	Završni (usmeni) ispit	50%			Ukupno: 100 bodova / 100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova / Udjel u ocjeni (%)														
1.	Nazočnost i aktivnost na nastavi	10%														
2.	Pismena provjera znanja	40%														
3.	Završni (usmeni) ispit	50%														
		Ukupno: 100 bodova / 100%														
Skala ocjenjivanja	Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi: a) 10 (A) – izuzetan, bez grešaka ili s neznatnim greškama (95-100 bodova); b) 9 (B) - iznad prosjeka, s ponekom greškom (85-94 boda); c) 8 (C) - prosječan, s primjetnim greškama, (75-84 boda); d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima (65-74 boda); e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uvjete (55-64 boda); f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uvjete (manje od 55 bodova).															
Literatura	Obvezna (uključuje izdanja s natpisima i etimološke rječnike): Beekes, R. S. P., <i>Comparative Indo-European Linguistics: An Introduction</i>, Amsterdam: J. Benjamins P., 1995. De Vaan, M., <i>Etymological Dictionary of Latin and the Other Italic Languages</i>, Leiden and Boston: Brill, 2008. Matasović, R., <i>Kratka poredbenopovijesna gramatika latinskog jezika</i>, Zagreb: Matica hrvatska, 1997. Nečas Hraste, D., <i>Starolatinski natpisi</i>, Zadar: Sveuciliste u Zadru, 2019. Palmer, Leonard H., <i>The Latin Language</i>, Norman: University of Oklahoma Press, 1988. Sihler, Andrew L., <i>New Comparative Grammar of Greek and Latin</i>, Oxford: OUP, 1995. Dodatna: Buck, Carl Darling, <i>Comparative Grammar of Greek and Latin</i>, Chicago: University of Chicago Press, 1948. Meiser, Gerhard, <i>Historische Laut- und Formenlehre der Lateinischen Sprache</i>, Darmstadt: Wiss. Buchges., 1998.															
Napomene																